

اداره مرکزی :

آنقره ده ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلکی یاننده کی دائرة

استانبول بورسی :

استانبولده ، آنقره جاده سنده ۸۷ نومروده
دائرة مخصوصه

حیات

میانہ دانشنامہ ... دنیاہ داھا جوق حیات قاتلم ...

نسخہ سی ہر ہرودہ ۱۵ غروشدہ
سنہ لکی پوستہ ایله ۷,۵ لیرا .
(اجنبی مملکتلر ایچین ۷,۵ دولار)

ابونہ اعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسنه
مراجعت ایدیلیر .
یازی ایشلرینک مرجعی آنقره مرکزدر .

صافی : ۷۷

آنقره ، ۱۷ مایس ، ۱۹۲۸

۳ نجی جلد

مصاحبه

لسانی، موضوعی و عینی کلیور؟

فلسفه مسئلہ لرینہ تماس ایله این مقاله لک
لسانی نہیہ بوقادار آغیر ، بوقادار آغدالی
اولویور؟ .. بر جوق دفعه بوسوال قارشیسندہ قالدہم .
کچندہ « اقدام » ده احمد هاشم بک افندی ده
عینی مسئلہ دن بحث ایله یور ، فلسفی مقالہ لره
هیچ بر ادبی چشنی ویریلدیکندن شکایت
ایله یوردی . هیچ شبهه یوق که فلسفه مسائلنه
دائر یازیلان مقالہ لری قارئلرایچین جاذب حاله
صوقق لازمدر . آنجیق بوقامانع یالکزلسانمیدر؟
بعضیرینہ کوره اک مهم انکل ، اصطلاحلر
اولویور . مأنوس اولمایان اصطلاحلرک قوللا .
نیلماسی ، بالخاصه مختلف محررلرک عینی
معنایی باشقا باشقا کلمہ لرله افاده ایلملری بونوع
یازیلرک وضوحنی اخلاص ایدیور . اصطلاحلرک
ممکن مرتبه افاده ایلدکلری معنایی قولایچه
اکلاتدیر ایله جک مأنوس کلمہ لر اولماسی البتہ
جوق لازمدر . فقط بومقالہ لری قورو بر حاله
حالہ صوقان و ذوقله اوقونماسنی منع ایله این سبب
یالکز بو دکلدیر . علاقہ کزی جلب ایله این بر
موضوع حقندہ بر نقطه نظر اورتایه قویان
مقالہ نی البتہ برقاج مأنوس اولمایان کلمہ یوزندن
اوقومقدن واز کچمزسکز .

واقعا بر جوق فلسفی مسئلہ لر ادبی بر چشنی
ایله ، کوزل بر اسلوبه تحلیل اولونورسه جوق
قوتلی ، جوق جاذب اولور . بوکا شبهه یوق ...
آنجیق بزده بو طرزده فلسفی یازی یازمق جوق
کوچدر . بویله بر یازی یازا بیلیمک ایچین یالکز

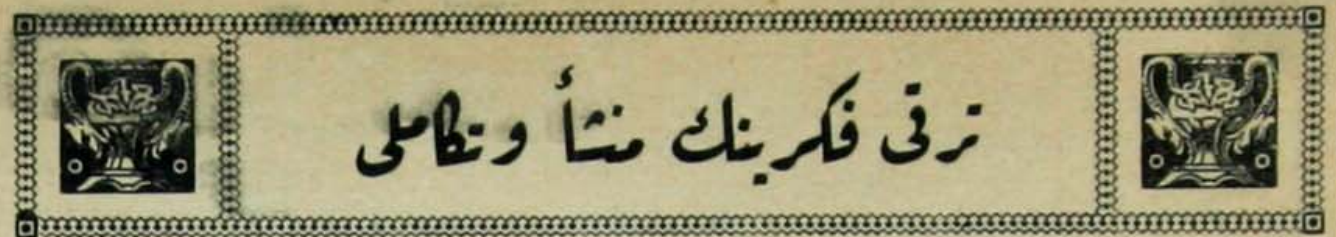
یازانلرک اسلوبنی ادبیلشدیرر . صوک زمان
ادبیاتنک بونوع محصولی اولمادینی ایچندر که بزده
فلسفه ایله مشغول اولانلر ادبی کولتوره لزوم
کورمه یورلر .

بوهم فلسفی اسلوبک ادبی چشنی آلاماماسنه ،
هم ده بونوع یازیلرک قورو قالماسنه سبب اولویور .
غرب ادبیاتنک چشید چشید نمونہ لری اک ای
بر لسانله تورکجه ترجه ایدیلده دجکه ، لسانزده
انسانلغک ایچنده چیرپندینی اوقادار متنوع
حسلرله ، آرزولرله ، شعورک آلتندہ یاشایان
تمایلرله بزى تماس ایتدیرن صنعت اثرلری
چوغلما دجقه فلسفه مقالہ لرینک اسلوب اعتباریله
قورو و طامسز اولارق دوام ایتمه سی مقدردر .
فقط بجه فلسفی مقالہ لری بزده صوغوق

کوستهرن حقیقی سبب « لسان » دکلدیر .
حد ذاتندہ بومقالہ لرک موضوعلری بزى اوقادار
علاقه دار ایتمه یور . چونکه هنوز جوق عمومی
جوق کلی مسئلہ لر اوزرنده دوشونمک احتیاجنی
دویمش دکلز . اوتہ دنبری تدریس و تربیه
طرزیمز بونوع مسئلہ لر حقندہ دوشوندیرمکه
مساعد اوله جق بر یول تعقیب ایتمه مشدر .
« حیات » ده شکیب بک ترقی مفهومک منشأ
وتکاملنی یازیور . قاج کیشی بونکله علاقہ دار
اولدیغنی ظن ایدر سیکز ؟ نه یالان سویله ییم ،
بعضاً آرقداشمک بویازی لرینہ عادتاً آجیورم .
چونکه هنوز بزم قافامزده بویله بر مسئلہ نک
یری یوقدر . اکر بزده مختلف دورلرک ، مختلف

ای بر اسلوب کفایت ایتمز ، اوفلسفه موضوعیله
ادبیاتمز آراسندہ تماس نقطه لری بولمق ، باشقا
بر تعبیرله ادبی اثرلر دن بعض پارچالر استعاره ایله مک
لازمدر . آنجیق اوقوت سیستہ ملی ، منسجم
فکر منظومه سی دیمک اولان فلسفی یازی حسه
ونخیله یده مؤثر اولور ، وجوق جاذب بر شکل
آلیر . حالبوکه یکی ادبی اثرلر ده بویوله استفاده
ایدیله جک پارچالر جوق آزدر . صوک زمانلر ده
یازیلان ادبی اثرلرک جوغنی انسانلغک عمومی
حسلرینہ ، صمیمی بر طرزده حیاته تماس ایله مدیکی
ایچین فلسفی مسئلہ لری تحلیل ایله یینلر اونلر دن
استعاره ایله یه جک هیچ برشی بولامایورلر .
دیگر مملکتلر ده بر جوق فیلسوفلر عینی زمانده
ادیب اولدقلری کبی بر جوق ادیبلر ده عینی
زمانده فیلسوفلرلر .

ادیب ایله فیلسوفک هر ایکیسی ده بر جوق
دفعه موضوعه تماس ایله لرلر ، برینک حس
ایتدیرمک ایسته دیکی شیئی دیگرى منسجم فکرلرله
تحلیل ایدر . اسکی ادبیاتمز شیمدیکندن ده
فضله فلسفی مسئلہ لره تماس ایدر دهی . « مقبره »
بر جوق مابعد الطبیعی مسئلہ لری دوشوندیرر ،
« خوابنامه ویسی » بیله پک اعلا اجتماعی « حیات » ک
روشی اوزرنده دوشوندیرمکه ، نهایت نیکیینلک -
بدینلک فلسفه سنده قرار قیلا بیله جک فلسفی
محاکمه لر تولیدینه مساعددر . اسکی شاعرلر ده
« پانتہ یزم » فکرنی الهام ایله این بر جوق مصراعرلر
بولور سیکز . بویله بر تماس فلسفی یازی

ترقي فکريک منأ و نظامي

فلسفه

زرد و بھرايه

- ۲۵ -

(۱۹) نجي عصرده کي اعظمي ترقی نيکينک و بدينلکريک روحلده ياديني متضاد تأثيرله اک کوزهل معکس فرانسز فيلسوفلرندن (ره نوويه) [۱۸۱۰ - ۱۹۱۳] اولدني ايجون بوذاتک ترقی فلسفهي قارشيسنده کچيرديکي تردد و بھرانلري کورمه دن کچه مه يز. معلومدرکه بويوک فرانسز انقلابي جمهوريت وده موقراسي مفکوره لريله ايشه باشلامقه برابر ايشه دیکني آنجق برصيره عکس العمل مختلف اداره لردن کچکدن سوکرا تأمين ايدميليدي . (ره نوويه) ، بو اداره لره همان کافه سني بر فيلسوف روحيله کوروب ياشامش اولق اعتباريله شايان دقت اولدني کي (۱۹) نجي عصری قطع ايتھسي حسييله ده اوزرنده توقف ايديله چک برسيادر. تحصيلي «پوليتيک مکتبي» نده ياپان و بوانشاده (اوکوست قونت) ک مکتبه کي معيدلکني کورن (ره نوويه) ده اون يدي ياشنده ايکن جمهوريت وده موقراسي مفکوره سته باغلامشدي . بونک ايجون فلسفهي دائما درين بحريت عشقندن ملهم اولدني کي مادي وضعيتک عکم اولماسي ده فکرلريني چوق ده حريته سويله . بيلمه سته يارديم ايتشدر . (۱۸۳۶) ده (ده قارت) ک «ميدالر» نام اثريني اوقودقدن سوکرا نام برحاله بولونان فلسفي دهاسي انکشاف ايديبور و (ده قارت) ي پتيردکن سوکرا (سينوزا) ، (مالبرانث) ، (لاپنيچ) و (قانت) لره شدتلي بر علاقه ايله ساريليبور و بوسوکنجيسي مفکوره سي اوزرنده درين برتأثير بر اقدنندن آجديني مکتبه «يکي انتقادجيلق» دينبور . (ره نوويه) يازمغه باشلاديني زمان (قوزن) [۱۷۶۲ - ۱۸۶۷] و شا کردلرينک «اقتطالجيلق» لري هنوز بک قوتله ياشيور ؛ ديگر طرفدن (سهن سيمون) [۱۷۶۰ - ۱۸۲۰] و مکتبک دوغمتايک اجتماعي انجيلري محيطده بک حرارتلي عکسلر بر اقبورلردی. هني زمانده (هه گهل) دن متأثر اولان (قوزن) ، (۱۸۲۸) يازنده و برمش

اولدني مشهور درسلييله «تاريخ فلسفه سته فرانسه ده يکي بر حله و بر بروجرام و بر نلرک ابلک مبشري اولمشدي . آلمان استادلرندن آلوب ده فرانسه يه يايغ ايشه دیکي اساس فکر شو ايدی : تاريخه باقيليرسه بشریت، معنوي ماهيتک مختلف عنصرلريني دياله قتيک [مدعا ، تقيض مدعا ، ترکيب] ک تنظيم ايتديکي بر نظام دائره سنده متواليا اظهار ايدهر . تاريخک بو نظامنه (قوزن) ، «جانلي هندسه» ديمشدي . بواقطالخي فيلسوفک غايه سي متوالي بوتون غرب مدنيتلرينک برر صورته مشروعيئلريني و بالتهايه کنديسنجه بونلرک سوکي اولان خريستان مدنيتک کلي و مطلق مشروعتني بذاهت حالته قومقدي . بونک ايجون بوتون تاريخ فيلسوفلرينه (بوسسوئه) ، (ويغو) ، (هه رده ر) ، (وولته ر) ، (نورغو) ، (توندورسه) کي فلسفه تاريخ بابالريني بويوک نمونه لر اولارق کوستريوردی . مورخ (ميشله) [۱۷۹۸ - ۱۸۷۴] بوتلقين ايله درکه (ويغو) و (هه رده ر) لري مطالعه ايتکدن سوکره تاريخک غايه سي ، نه «حکايه» ، نه «تحليل» اولايوب «تولوي ديريلشک» در ، ديدیکي کي (۱۸۳۰) ده تاريخ عمومي حقنده کي تلقيسي ده شويله مرض ايتشدي : «تاريخ ، ابدی بر برونسو و حريته ، ترقی بر طفر بديره» ؛ باشقه بر تعبيرله تاريخ ، معظم بر داستان اولوب محنه سي متواليا هند ، ايران ، مصر ، بوداء يونان اولدقدن سوکرا شرقدن غربه کچمش و بونک مستقبل دورلرينک محنه سي فرانسه اولق لازمدر . چونکه بو داستان «مازده تيزم» يا خود «مايخه تيزم» ک متضاد بر نسبي کي حريت و فائاليزم ک بر محادله سندن عبارتدر . انقلابي (ميشله) ، فائاليزم تعبيريني برينه کوره قراللق استبدادي ، ثوقراسي ، پانتھيزم ، اقليتک اراده يه غلبه سي ، قدرجي تنبلک ، حريت تعبيريني ده

ده موقراسي ، قرال وره يانه مخالفت ، اقليته غلبه ، يا خود سي معنارنده استعمال ايدوب اونجه ترقينک غايه سي ، فردک استبداددن تخليصيله ده موقراسينک طفر بدير .

(سهن سيمون) جيلر ايشه ترقينک غايه سي اجتماعي تساندلرک ايلريله مه سنده بولدقلرندن حرينجيدن زياده سلطه جيدرلر . بونلرجه تاريخک سيوروني (هه گهل) ک دياله قتيکي طرزنده يعني مدعا ، تقيض مدعا و ترکيب ريخته واقع اولقمده در . بونک ايجوندرکه (سهن سيمون) ، فرانسه تاريخي قرون وسطا (مدعا) ، انقلاب (تقيض مدعا) ، صنايع دوري (ترکيب) حالنده متکون کورور و بوتون تاريخي اقتدارلره بوتون مؤسسه و بوتون دين و اخلاق اعتقادلري کندي دورلرينه نسبتله مشروع و طيبي بولور . انقلابيلرک کنديلرندن اولکي دورلري انکار و دنياه يکي بر دور آجديلرينه دائر اولان قناعتلرينه قارشوده هراولمش شيتک اولق مجبور بئنده بولونديغه و بوتون ماضيتک اولقمده اولاجق اولان شيلره يکوجود بر صورتده منضم اولماسي لازم کلدیکنه قائمدر . ده سوکرا (اوکوست قونت) ، بوفکري : «ديريلر ، اساساً و کيتديکجه ده فضل اولارق تولولره اداره ايديله کده در» دستوريله افاده و (کوستاولوبون) دخي عيني فکرده اصرار ايدهر . هر شيدن اول (ره ستوراسيون) دورينک اجتماعي بر اصلاحاتجيسي اولق ايشه ين (سهن سيمون) ، انقلاب کيرک عظيم سارصينتيلر و تحولره اوغراتديني جمعيتده بوتون جهد و غيرتلري عمومک سعادتته متوجه اولاجق بر شکله قومق حرسنده در . اک بويوک أمل قاتولیک و مونارشيت اعتقادلريني آرتيق قايب ايدهن فرانسز جمعيتنه بونلرک معادلي اولاجق اعتقادلر يعني يکي بر روحانيک ايله تعليم ايدلش يکي بر نص و بر مکدي . اونجه يکي سلطه ده اسکي اداره مک جسماني و روحاني سلطه لري کي دوغمتايک اولمالی در . يالکز شوفرله ک بويکي سلطه مک ، اما يکي بر روح اولق لازمدر : انسيقلوبه ديستلرک ايشه دیکي علمي و صنايعي روح . شو حالده (سهن سيمون) ک يايغ ايشه دیکي شي ، قرون وسطا دوشونجه سيله (۱۸) نجي عصر دوشونجه سني تأليف و ترکيب صورتيله بر يکي زمان انجيلي وجوده کتيرمک در . بناء عليه ترقيه اينانعه سي ، تاريخک بو تأليف بروجرامي استقامتنده کيتديکيه اينانعه سي اولاجقدي کي (سهن سيمون) بوکافي الحقيقه اينانعه سي . الحاصل (سهن سيمون) مکتبه داخل اولان و بوندن بر صورتله آريلان بوتون دوغمتايک

اونک ايجين علم تدریساتي عمومي مسئله لري دوشونديره چک حال آلامادجه فلسفي مقاله لر ياوان کورونمکده دوام ايله به جکدر . نه وقت بزده دائما کلي مسئله لرله تماس ايتديرن بر علم تدریساتي ، بر علم ذهني انکشاف ايدهرسه اوزمان فلسفي مقاله لر اطرافنده علاقه قوتله نه جکدر .

محمد ابي

قارشيسنده قالبر ، بو خصوصده مختلف فيلسوفلرک فکر و نظريه لريني علاقه ايله تعقيب ايدهر دک . حتی لسان آغريليله اولسه بو مسئله ايله اوغراشمق ذوق قارشيسنده هر نوع زحمت قاتلانيردق . تاريخي کولتور ايله ذهنزده بويله بر مسئله اويانمادجه بوکادائر اولان يازيلر بزه دائما فائده سز کورونمکده دوام ايله به جکدر .

مدنيتلرک بارز وصفلري اوزرنده مقايسه لر ياپان ، هر مدنيت طرزنده انسان ايجين بر نوع حضور ، بر نوع انطباق تأمين ايله ين نقطه لري کوسته رن بر تاريخ کولتوري ايله يتشمش اولسه يدق اوزمان کندي کنديمزه عجايا بشریت معين هدفه متوجه بر سير تعقيب ايديبورمي ؟ ترقی مفهومني تشکيل ايله ين عامللر نه در ؟ سؤالي

جمال الدين افغانی

- بالوسيله اسكي داوالفونوځه ډاډه بعض معلومات -

ایتمک مقصدیله « هرات » ی اله کچرمک ایچون هجوم ایښکي اښاده « جمال الدين » ده برابرنده بولونوږوردی . منیر افندیښک ، عبدالحمید ، تقدیم ایډیلیدیکي یوقاریده سولهدیکم ، تورکجه ترجمه سنده ، « افغانی » نک بوخصوصه داثرماجرالرنندن بالطبع بحث ایډیلده مکده در . مع هذا (محمد عبده) بونلری اوزون اوزادی به یازدیني کي « جمال الدين افندی » تمه الیایان فی تاریخ الافغان عنوانی کتابنده باللات اطرافلیجه آ کلاغمده در . [*] (۲۸۰) سته سنده ، امارتی ولی عهد « شیرعلی خان » اشغال ایدنجه ، وزیري « محمد رفیق خان » ، امیر ، قارده شلریځ ، وبالخاصه آغابکرځی - ملحوظ قاریشقیقلرک اوکتي آمان ایچون - محافظه آلتده طوعاسنی توسیه ایښدی . امیرک اوچ قارده شی « محمد اعظم » ، « محمد اسلم » ، « محمد امین » « هرات » اوردوسنده بولونوږوردی . « جمال الدين » « محمد اعظم » ک یاننده ایډی . امیرک تصویرته مطلع اولونجه هېسی فرار ایډیلر ، اولجه بابالری طرفندن ، اداره لری کنډیلرینه مودوع ولایتلره داغیلیدلر . آرتیق افغانستانده داخلی حرب باشلامشدی . شدتلی مجادله لردن سوکرا « محمد اعظم » ایله برادر زاده سی « عبدالرحمن » موفقیت قازانوب حکومت مرکزی اشغال و « عبدالرحمن » ک باباسی « محمد افضل » ی افغانستان امیری اعلان ایډیلر . « محمد افضل » برسته سوکره وفات ایدنجه امارته « محمد اعظم خان » کچدی . « جمال الدين » ک پایه سنی یوکسله ندی . کنډیسه وزیر و « مشاور خاص » نصب ایډی . « جمال الدين » ک تدبیر واداره سیله افغانده استقرار باشلامشدی . امیر ، مهم ایشلرک برقسنی چوچوقلرینه تودیع ایډی . « قندهار » حاکمی بولونان اوغلی ، عموجه سی « شیر علی » نک اداره سنده کی « هرات » ی آلفه قالیښدی . فقط محاربه ده کنډیسی اسیردوشنجه . « قندهار » اوردوسنه فتور کلدی . بوسفر « شیر علی » « قندهار » ی استیلا ایډی . بمحتمله دوغریدن دوغری به علاقه دار اولسادیني ایچون ، تکرار آله وله نن داخلی حربی آ کلاغمه لزوم کورمیورم . نتیجه ده مغلوب اولان « محمد اعظم » ابرانه کچدی . بر قاج آی سوکرا « نیشاپور » ده وفات ایډی . « جمال الدين » « کابل » ده قانعیدي . امیر ، آل رسوله منسوبیتی دولایسیله اولک عشرینه و کنډیسه حرمت ایډی ، فقط « جمال الدين » آرتیق افغانستاندن آیریلای موافق بولدی . (۱۲۸۵) ده هندستانه یوللاندي . هند حکومتی کنډیسی چوق حرمتکارانه قارشیلادی . فقط علما ایله ملاقاتنده خصوصی مأمور ترفیق ایډیلوږدی . ذاتاً اوزون مدت اقامته رضا ایډیلشدر . ۱۹۲ صحیفه ک کوچوک برآورد .

ایک دفعه تورکيه به کلدرک عرفان حیاتله ده مناسبت تأسیس ایدن واستانبولده تولن بو آچیق فکرلی اسلام عالمی مجری ۱۲۵۴ (میلادی ۱۸۳۸) ده « کابل » شهربته اوچ کونلک مسافه سی اولان (کز) مضافاتندن (اسعد آباد) کوبنده دوغمشدر . جمال الدين افغانیښک « دهریون » علیهنده قلده آلدنی بررساله یی فارسیدن عربی به ترجمه ایدن (محمد عبده) [*] ایله تورکجه به ترجمه ایدن شاملی منیر افندی [**] کنډیسی یقیناً طانیډقلری ایچون مقدمه لرنده مؤلفک ترجمه حالته داثر یازدقلری سطرلره اعتماد ایدوږز . خصوصیه منیر افندیښک تورکجه ترجمه سنی عبدالحمید تقدیم ایدن باللات جمال الدين افغانیډرکه حکمداره بو مناسبتله وړدیکی مکتوبده عیناً « تألیفه موفق اولدینم رساله ارباب علم طرفندن هر لسانه نقل وترجمه وهر طرفه نشر اولونعش ایدوکی کبی شام شریف خاندانندن یعقوب افندی زاده منیر افندی قوللری ده تورکجه به ترجمه ایدوب قوللرینه کتوردی . لدی المطالعده حقیقه » اتقان ایدلمش وفوق العاده حسن الوب ایله ترجمه ایدلمش اولدیني کوردم . دیور . ایشه مقاله مده ، بواسلام عالمنک ترجمه حاتی « محمد عبده » ایله اوندن همان همان تماماً نقل ایدوب یازدیني آ کلاشیلان (محمد منیر) افندیښک افاده لرندن اقتباس ایډم .

« جمال الدين افغانی » نک باباسی افغان خاندانندن سید صفدر (السید صفتر) در . بو ذات محدث « السید علی الترمذی » نسلندن در . سلاله لری ، امام علی نک اوغلی « حضرت حسین » . منتهی اولقله بو عالمه افغانده بوبوک برحمت و توجه مظهر اولشدر . وینه بومناسبتله درکه جمال الدين افندی نک ، امضاسنی « جمال الدين الحسينی » ديه آندیني کورولمکده در . بوکون افغان حکومتک مؤسسی صایلان « دوست محمد خان » داخلی اغتشاش نتیجه سنده برمدت انکلیز استیلاسی آلتنده قالان افغانستانی قورتاردیني هنگامه ده کوچوک بر جوجوق اولان جمال الدين ایله باباسنی وعموجه لریني « کابل » . نقل ایډیرمشدر . جمال الدين افغانی ایلمک تحصیلتی اوراده کوردی . اون سکر یاشنده هندستانه کیتدی . معلوماتی توسیع وتقویه ایډی . سوکرا بورادن ده حجازه یوللاندي ، فقط بوسیاحت اوزونجه سوردی ، بر جوق یرلرده توقف ایډی . آنجا (۱۲۷۳) ده مکيه واصل اولاییلدی . حج ایډی ، مملکتته دوندی . و امیر (دوست محمد خان) دورنده مأموریته انتساب ایډی . حکومت رجالی آراسنه کیردی . امیر ، هم دامادی هم عموجه زاده سی اولان (سلطان احمد شاه) تفویض [*] « محمد عبده » ک « رساله فی ابطال مذهب الدهریین » عنوانله ترجمه ایډیکی آر ۱۳۱۲ ده مصرده طبع ایډیلشدر . [**] منیر افندی نک تورکجه به ترجمه سنی غیر مطبوع نسخی یرلر کتبخانه سنده محفوظدر .

اجتماعیاتیچیلر حتی (اوکوست قونت) ک مکتبی ، معشری برترقینک اولدیني و بونک بوبوک قسمک غیر قابل اجتناب بولونديښه و اوندکي قونک فرد ویا حزبلرک قونلرځی هر حالده آشدیني یعنی بو قونلرک ترقی قونتی آنجا تریع ویا تأخیره مقتدر اولوب کری دوندورمکه قادر اولامادقلرینه قانعدرلر . بونلرجه معشری ترقینک غایه سی ، بشری تساندي تکمل ایډیرمک یعنی انسانلری ده صیق ، دهاشمیر وده ارادی بر صورتده مشارک قیلقدرد . کورولبورکه بونلرک بونون ترقی فلسفه لری ، جمعیتلرک محتاج اولدقلری ترقی و نظام ordre فکرلریني تألیف ایتمک زمیننده در و بوبابده الک منع تریع وایضاح موقعیتنک (اوکوست قونت) . دوشدیکي معلومدر . ایشه (ره نویه) نک ترقی حقنده کی ایلمک قناعتلریني یابانلرده بونلردی . نته کیم (۱۸۴۲) ده نشر ایډیکی « یکی فلسفه مانوئلی » نده ترقی مذهبک تاریخی شوبله خلاصه ایدوږ : « ریفودنبری (به یقن) ، (باسقال) و (لایپنسیج) لر طرفندن اشارت ایډیلن ترقی فکری (نورغو) ، (قوندورسه) و (سن سیمون) لر معرفتله تحلیل ایډیلدی . متصل دوام ایدن تحریات سایه سنده بو فکر علمی و حقیقی قانونلریله تأسس ایتمک ارزوږدر . « بو صوک جمله ، (اوکوست قونت) ک « اوچ حال قانونی » نه اشارت اولوب فی الحقیقه بولانده بوبوک پوزیتیویستک انتشار ایتمکده اولان درسلی سوکته کلشدی . کورولبورکه (ره نویه) اول (سن سیمون) و (اوکوست قونت) جیلر کي ترقی به نام بر حضور ایله معتقددر . فلسفه نک وظیفه سنی ده موقراسی بی تربیه ایتمکده کورن بوفیلسوف ایلمک تجربه ده (وولف) ، (سن سیمون) و (قونت) لرک « نظام » پرنسیپله (روصو) و انقلابچیلرک « حریت » پرنسیپنی تألیفه اوغراشیر . شو قدار وارکه نام بر متافیزیکچی وفیلسوف اولدینندن ترقی فلسفه سندن بکلهدیکي اصل غایه ، خیر وشر دوکومنه زمانک عرفانه لایق بر صورت حل بولقدرد . وفی الحقیقه کرک (قوزن) ک (هه گه ل) دن اقتباساً کتیردیکي تاریخ فلسفه سی وکرک (سن سیمون) ک ترقی تاقیسی ، شرک عاقبتی حقنده کوزهل بر طرز حل کي کورونمکده درلر . یالکیز فرقلی برحسایت و تفکرده بولونان یعنی موناډی و فردی اولان (ره نویه) نک بو طرزده بر ترقی فلسفه سیله اوپوشه . بیلمه سی ایچون اولک یاجوق دریندن تعدیل ایتمه سی ویا اورنه دن قالمه سی لازم کلدیکي بو اثرنده هېچ حس اولونیور دکلدی . فقط هنوز (قوزن) ک تأثیری آلتنده افتخالیلق [شه قنیزم] یایدینندن معاکس نمایلرده تألیفکار مشترک نقطه لر آرامقن فارغ اولاماقده در . فضله اولارق انقلاب کیر ، نابولیون محاربه لری و (۱۸۳۰) اختلال لرندن بیتاب اولارق ملی و بین الملل بر صلح آرایان فرانسیز جمعیتنک بودورده معاکس عقیده و پرنسیپلری تألیف ایدوږک بر طرز تفکره محتاج اولدیني ده بک آشکاردر .

مصطفی شکیب